

חינוך בגיל הרך – פדגוגיה ותכנים – סדרת סקירות

סדרת סקירות בנושא חינוך לגיל הרך

אתגרים בטיפוח הקשר הורים-מסגרות לגיל הרך - 7

הקשר בין ההורים לבית הספר של ילדיהם הוא אחד הגורמים המשפיעים ביותר על יכולת של התלמידים להפיק תועלת מהחינוך הניתן להם. עובדה זו נכונה במיוחד כשמדובר בחינוך בגיל הרך. הסקירה היומית עוסקת בשני מאמרים שבחנו גורמים המשפיעים על קשר זה, במיוחד בהקשר להורים שאינם דוברים את השפה הרשמית של המדינה כשפת אם. המאמר הראשון בוחן דרכים שבהן ניתן לעודד מעורבות של הורים מרקעים לשוניים שונים במערכת החינוך לגיל הרך. המאמר השני עוסק במושג "תקשורת ממוקדת מטרה" (goal-oriented communication), וחוקר גורמים המשפיעים על שיתוף הפעולה בין הורים למורים ומנבאים אותו.

תובנות והמלצות מרכזיות ליישום

- **התאמות להורים שאינם דוברים שפת אם:** מומלץ לפתח תוכניות ופעילויות משותפות המותאמות במיוחד להורים עולים. לדוגמה, ניתן להציע סדנאות או מפגשים בשפות שונות, כך שההורים ירגישו בנוח יותר להשתתף ולהביע את דעתם.
- **הכשרה ייעודית לתקשורת עם הורים מרקע תרבותי מגוון:** מחקר מדגיש את חשיבות היכולת של נשות החינוך בגיל הרך לתקשר עם הורים בעלי רקע תרבותי שונה. במיוחד עם הורים שאינם דוברים את שפת המקום.
- **הקצאת משאבים ייעודיים לקשר עם הורים שאינם דוברים שפת המקום כשפת אם.** לדוגמה, ניתן לספק ספרים בשפות שונות, דפי מידע להורים ומתרגמים או מתווכים שיכולים לסייע בהבנה הדדית.

כתיבה: עודד בושריאן. עריכה: אנה קובובסקי, אסף שטיין.

לסקירות
קודמות

הרשמה
לתפוצה בוואטסאפ

הרשמה
לתפוצה במייל

הקשר בין הורים למורים בחינוך לגיל הרך והשפעתו על מעורבות ההורים¹

עבור ילדים המשתתפים בחינוך בגיל הרך, שתי המערכות המשפיעות ביותר על עתידם הן המערכת הביתית ומוסד הלימודים. אולם ניתן להניח כי הקשר בין שתי המערכות הללו חשוב באותה מידה כמו כל אחת מהמערכות עצמן. במילים אחרות, קשר מיטבי ושיתוף פעולה בין ההורים לבין אנשי הסגל בגני הילדים יכול לשפר מאוד את החינוך הניתן לילדים ואת תוצאותיו.

במאמר שיתוקצר להלן אקסיניה האכפלד, יוון אנדרס, סוזנה קוגר וווילפריד שמידט בוחנים דרכים שבהן ניתן לעודד מעורבות של הורים מרקעים לשוניים שונים במערכת החינוך לגיל הרך. המאמר מתמקד בסוגי פעילויות המקדמות שותפות וכן במאפיינים של גני ילדים שיכולים להשפיע על מעורבות ההורים.

כדי לקדם את הידע האקדמי בנושאים אלו, ערכו האכפלד ושותפיה לכתיבה **סקר בקרב 547 ילדים** בגרמניה בגיל הגן ובקרב הוריהם, וכן ביצעו ראיונות מובנים עם ההורים ותצפיות בגני הילדים. המחקר נסוב סביב 3 שאלות:

- כיצד הורים ומורים בגרמניה תופסים את השותפות בין ההורים למורים?
- האם יש הבדל בתפיסה זו בין הורים ילידי גרמניה לבין הורים מהגרים?
- כיצד מאפיינים מבניים של כיתת הלימוד או של גן הילדים משפיעים על תפיסה זו של ההורים?

בנוגע לשאלת המחקר הראשונה, נמצא כי באופן כללי ההורים דירגו את השותפות בינם למורים (FPP) כחשובה מאוד. הורים ילידי גרמניה והורים מהגרים הביעו כולם רצון להיות שותפים לחינוך המוסדי של ילדיהם ומוכנות להשקיע משאבים לשם כך. גם בקרב מורים שהשתתפו בסקר ממוצע הדירוגים של חשיבות השותפות עם ההורים היה גבוה.

בנוגע לשאלת המחקר השנייה, ההשוואות בין קבוצות ההורים הראו כמה הבדלים משמעותיים. ראשית, ההורים שאינם דוברים בבית גרמנית דירגו את השותפות כחשובה יותר מאשר הורים דוברי גרמנית. שנית, ההורים שאינם דוברי גרמנית הביעו צורך גבוה יותר בהשתתפות ובתשומת לב לצורכיהם בעוד ההורים דוברי גרמנית לא הביעו את אותה רמה של צורך.

לבסוף, בנוגע לגורמים מבניים המשפיעים על התפיסות של ההורים ושל המורים בנוגע לשותפות ביניהם, נמצא כי אחוז הילדים מקבוצת הגן שאינם דוברי גרמנית בבית השפיע על שביעות רצון המורים מהשותפות עם ההורים: ככל שאחוז הילדים שאינם דוברי גרמנית היה גבוה יותר, כך דיווחו המורים על שביעות רצון נמוכה יותר מהשותפות.

¹ Hachfeld, A., Anders, Y., Kuger, S., & Smidt, W. (2018). Triggering parental involvement for parents of different language backgrounds: the role of types of partnership activities and preschool characteristics. In *Contemporary Issues in Early Childhood Education in Germany* (pp. 190–212). Routledge.

גורמים המשפיעים על התקשורת בין הורים ומחנכים בגיל הרך בלוקסמבורג הרב-שפתית²

מדינת לוקסמבורג, ששוכנת במערב אירופה וגובלת בבלגיה, בגרמניה ובצרפת, היא אחת המדינות הקטנות בעולם. למרות זאת, היא גם אחת המדינות המגוונות ביותר בעולם מבחינה לשונית. במדינה קיימות שלוש שפות נפוצות – לוקסמבורגית, גרמנית וצרפתית, ו-65% מילדי החינוך הקדם-יסודי אינם דוברים את השפה המקומית כשפת אם. מגוון זה מציב אתגר משמעותי לתקשורת האיכותית ולשיתופי פעולה בין המורים להורים בלוקסמבורג. אותו אתגר הופך את לוקסמבורג לזירה אידיאלית למחקר על שיתוף פעולה בין הורים למורים בגני ילדים רב-לשוניים ורב-תרבותיים.

במחקר שיתואר להלן, גבריאלה אלקסיץ, דזואן בביץ'-קרטוני וקלודין קירש מתמקדות במושג "תקשורת ממוקדת מטרה" (goal-oriented communication). מושג זה מתייחס לשיח בין הורים למורים או למחנכים שבו המוקד הוא צורכי הילד, התקדמותו והדרכים שבהן ניתן לתמוך בו בצורה הטובה ביותר. במסגרת תקשורת מסוג זה, המורים וההורים משתפים פעולה כדי להבין את הצרכים של הילד ואת יכולותיו, לדון בדרכים לשפר את חוויות הלמידה שלו ולתכנן פעילויות שיתאימו לו. **תקשורת ממוקדת מטרה שואפת לא רק לשתף מידע בסיסי (כגון שעות אכילה ושינה) אלא גם להתמקד בהתפתחות הילד, בכישוריו ובאתגרים שהוא נתקל בהם.**

המחקר של אלקסיץ ושותפותיה ביקש לעמוד על הגורמים המשפיעים על שיתוף הפעולה בין הורים למורים (והמנבאים אותו) ולהבין את השפעת התקשורת ממוקדת המטרה על שיתוף פעולה זה. המחקר התבסס על שאלון שהועבר ל-323 מורים ול-289 הורים המשתייכים למערכת החינוך הציבורית הקדם-יסודית בלוקסמבורג.

המשתתפים בסקר נשאלו על שביעות רצונם משיתוף הפעולה, על מעורבותם בפעילויות עם הילדים ועל גורמים כמו משאבים חומריים, משאבים אנושיים, עמדות מקצועיות של המורים ורקע חברתי-כלכלי של ההורים. המשתתפים המסבירים שנמדדו היו הרקע התרבותי והלשוני של ההורים, עמדות המורים כלפי שיתוף הפעולה עם ההורים וכלפי חשיבותה של תקשורת פתוחה, זמינותם של משאבים חומריים כגון חדרים, ספרים ומתקנים, נוכחות של מתורגמנים או מגשרים שיכולים לסייע בתקשורת ורקע חברתי כלכלי של ההורים. המחקר בחן את השפעתם של משתנים אלו על שביעות הרצון של ההורים משיתוף הפעולה, על מעורבות ההורים בפעילויות בגני הילדים (למשל קריאה או שירה בשפת האם שלהם) ועל ההבנה של ההורים את פעילויות הגן.

ממצאי המחקר:

- ההורים דיווחו על רמות גבוהות של סיפוק כאשר הם חשים שהמורים מתייחסים לרקע התרבותי והלשוני שלהם. כאשר הם מרגישים שהם מעורבים בתהליך החינוכי, הם נוטים להיות שבעי רצון יותר מהשירותים שמסופקים להם. הכותבים ציינו כי סיפוק זה נובע מהרגשה של שותפות ושל שיתוף פעולה, המחזקים את הקשר בין ההורים למורים.
- מעורבות ההורים. נמצא כי הורים שהשתמשו בשפת האם שלהם בפעילויות שונות בגן, כמו קריאה, שירה והשתתפות באירועים, דיווחו על תחושת שייכות גבוהה יותר. הכותבים טוענים כי השימוש בשפת האם לא רק מחזק את הקשר עם הילד, אלא גם מסייע בהבנה טובה יותר של התכנים החינוכיים.

² Aleksić, G., Bebić-Crestany, D., & Kirsch, C. (2024). Factors influencing communication between parents and early childhood educators in multilingual Luxembourg. *International Journal of Educational Research*, 124, 102309.

הסקירה היומית

לשכת המדענית הראשית
משרד הבריאות

- ההורים שהשתמשו במתורגמנים או במגשרים דיווחו על הבנה טובה יותר של מהלך היום של הילד בגן. כאשר ההורים מבינים את התכנים ואת הפעילויות, הם מרגישים מעורבים יותר.
- המורים שהביעו גישה חיובית כלפי שיתוף פעולה עם ההורים והבינו את החשיבות של תקשורת פתוחה, הצליחו ליצור קשרים טובים יותר עם ההורים.
- זמינות של משאבים כמו ספרים, חדרים מתאימים ומגשרים תרמה לשיפור התקשורת. הורים ציינו כי כאשר ישנם משאבים מתאימים, הם מרגישים בנוח יותר להשתתף בפעילויות.
- הורים מרקע סוציו־אקונומי גבוה נטו להיות מעורבים יותר בתהליך החינוכי בעוד הורים מרקע נמוך יותר חוו קשיים במעורבות.